

ความแตกต่างระหว่างหนังสือกับตำรา

ผศ.ดร.อนุพงษ์ อินฟ้าแสง

สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี

ศาสตราจารย์ ดร.สิน พันธุ์พินิจ ได้อธิบายความหมาย ที่มาของคำว่าหนังสือและตำราวัวอย่างน่าสนใจ โดย Merriam-Webster (1987:167-168,1220) นิยามว่า

Book (12 C.) หมายถึง “ชุดการเขียน หรือ การจารึกในแผ่นหนัง กระดาษ แผ่นกาบไม้ งาม้าง สิ่งพิมพ์ แผ่นสมุด บัญชี คัมภีร์ไบเบิล บทละคร เนื้อเพลง สิ่งพิมพ์ต่างๆที่เป็นความรู้และประสบการณ์ที่นำไปใช้แก้ปัญหาได้”

Text (12 C.) หมายถึง “ต้นฉบับเดิม ถ้อยคำเดิม แบบฉบับการเขียน ตำรา แบบเรียน หนังสือเรียน ถ้อยคำสั้นๆในพระคัมภีร์ไบเบิล”

Textbook (ปี1779 หรือ พ.ศ.2322) หมายถึง “หนังสือที่ใช้เรียนเนื้อหาสาระวิชา สาขาวิชา ตำรา แบบเรียน

ในส่วนของการขอตำแหน่งวิชาการ ก.พ.อ.ได้ให้คำนิยามตำราและหนังสือสำหรับการขอกำหนดตำแหน่งวิชาการไว้ว่า

ตำรา หมายถึง “ผลงานวิชาการที่เรียบเรียงขึ้นอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมเนื้อหาสาระของวิชา หรือ ของหลักสูตรที่สะท้อนให้เห็นความสามารถในการถ่ายทอดวิชาในระดับอุดมศึกษา อาจพัฒนาขึ้นจากเอกสาร คำสอนให้มีความสมบูรณ์ที่สุด และมีเนื้อหาสาระทันสมัย ต้องจัดทำเป็นรูปเล่ม ประกอบด้วย คำนำ สารบัญ เนื้อเรื่อง การอธิบาย หรือ การวิเคราะห์ การสรุปอ้างอิง บรรณานุกรม ภาคผนวก (ถ้ามี) และดัชนี” อาจเรียกว่า ตำราเรียน

หนังสือ หมายถึง “ที่เรียบเรียงจากฐานวิชาการที่มั่นคง มีความต่อเนื่องในเนื้อหา ไม่จำเป็นต้องเป็นส่วนประกอบรายวิชาใดวิชาหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องใช้ประกอบการสอนสอดคล้องกับสาขาวิชาของผู้กำหนดตำแหน่งวิชาการ เนื้อหาสาระทันสมัย และสะท้อนให้เห็นในการถ่ายทอดวิชาในระดับอุดมศึกษา” “หนังสือต้องจัดทำเป็นรูปเล่มที่ประกอบด้วยคำนำ สารบัญ เนื้อเรื่อง การวิเคราะห์ การสรุป การอ้างอิง บรรณานุกรม ภาคผนวก (ถ้ามี) และดัชนี”

จากความหมายของตำราและหนังสือที่แตกต่างกันในบริบทของการขอตำแหน่งทางวิชาการจึงมีประเด็นที่ว่าตำราเขียนหรือเรียบเรียงขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้ที่มีความสัมพันธ์หรือเป็นส่วนหนึ่งของการให้ความรู้ในชั้นเรียนสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรที่ระบุไว้ในคำอธิบายรายวิชา ส่วนหนังสือมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวคิดในการให้ความรู้แบบไม่มีขอบเขตทันต่อเหตุการณ์ ทันสมัย ส่วนประเด็นอื่นๆ จะมีความสอดคล้องกัน ในเรื่องของการวิเคราะห์ การสรุป การอ้างอิง บรรณานุกรม ภาคผนวกและดัชนี

ส่วนความหมายของตำราและหนังสือในมุมมองของงานประกันคุณภาพการศึกษากล่าวไว้ว่า

หนังสือ หมายถึง เอกสารทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ไปสู่วงวิชาการหรือผู้อ่านทั่วไปโดยไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรหรือต้องนำมาประกอบการเรียนการสอนในวิชาใดวิชาหนึ่ง ทั้งนี้จะต้องเป็นเอกสารที่เรียบเรียงขึ้นอย่างมีเอกภาพ มีรากฐานทางวิชาการที่มั่นคงและให้ทัศนะของผู้เขียนที่สร้างเสริมปัญญาความคิด และสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการให้แก่สาขาวิชานั้นๆ หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

ตำรา หมายถึง เอกสารทางวิชาการที่เรียบเรียงอย่างเป็นระบบ อาจเขียนเพื่อตอบสนองเนื้อหาทั้งหมดของรายวิชาหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิชาหรือหลักสูตรก็ได้ โดยมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง และสะท้อนให้เห็นความสามารถในการถ่ายทอดวิชาในระดับอุดมศึกษา

จากความหมายของตำราและหนังสือตามแนวคิดของงานประกันคุณภาพการศึกษาระบุว่าตำรา หมายถึงการเขียนเรียบเรียงความรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาในหลักหลักสูตรสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ส่วนหนังสือเป็นการเขียนเรียบเรียงโดยไม่จำเป็นต้องยึดในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้ความรู้ เสริมสร้าง ปัญญาให้ ความรู้แก่บุคคลทั่วไป

บทสรุปจากความหมาย ความแตกต่างของคำว่าตำรากับหนังสือ จากบริบทของการขอตำแหน่ง วิชาการและงานประกันคุณภาพการศึกษาจึงมีความหมายที่แตกต่างกันในประเด็นของตำรา มีวัตถุประสงค์ใน การเขียน เรียบเรียงขึ้นเพื่อใช้สอนให้ความรู้ ตามหลักทฤษฎี เนื้อหาวิชาเป็นไปตามหลักสูตรของสาขาวิชาใด วิชาหนึ่ง ส่วนหนังสือมีประเด็นที่แตกต่างกันในด้านขอบเขตเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไป ต้องทันต่อ เหตุการณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีการจำกัดขอบเขตของเนื้อหาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน ผู้เรียบเรียง ส่วนอื่นๆที่เป็นองค์ประกอบของหนังสือและตำราไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะท้ายบทความ

การเขียนหนังสือและตำราให้ประสบความสำเร็จด้วยหลักการเขียน 8 cs ประกอบด้วย

1. Concept, Conceptual Framework มีแนวคิดที่ดีและกรอบแนวคิดการกำหนดเนื้อหา และการ นำเสนอที่ชัดเจน

2. Connection ความเชื่อมโยงของเนื้อเรื่อง เนื้อหา เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. Clarity ความชัดเจนของ รูปภาพและการอธิบายภาพอย่างชัดเจน

4. Concise ความกะทัดรัดไม่เยิ่นเย้อ ใช้ภาษาให้เหมาะสม คำ กิริยา คำนาม

5. Consistency ความสอดคล้อง ความถูกต้องตรงกัน หรือ ความเสมอต้นเสมอปลาย อาทิ การใช้คำ “ร้อยละ หรือ ภาพชื่อประเทศ” คำใดคำหนึ่งเหมือนกันทั้งเล่ม

6. Correction ความถูกต้องของทุกบริบท อาทิ เนื้อหา รูปแบบการพิมพ์

7. Credibility ความน่าเชื่อถือ ความน่าไว้วางใจในความถูกต้อง การอ้างอิง เป็นต้น

8. Currency ความทันสมัย ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือ ความใหม่ต่างๆ ในหนังสือและตำรา

บรรณานุกรม

campus.chan.rmutto.ac.th/ckeditor/userfiles/files เข้าถึง 11 มี.ค.60

<https://chumpare.wordpress.com> เข้าถึง 13 มี.ค.60